

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Triple Sec „Zondag” per Literflesch . . . f 3.50   **Firma J. ZONDAG**
 „ 1/2 ” . . . f 1.80   **Fabriek van fijne Likeuren**
 „ 1/4 ” . . . f 0.95   **Laan 16 en 18^A - DEN HAAG - Teleph. 3209**

INHOUD: De Kartinibode. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

De Kartinibode.

No. 3 der Mededeelingen van den Raad van Beheer van de Vereeniging „Kartinifonds” luidt:

Aan onze Vereeniging is plotseling door den dood ont-rukt onze diep betreunde Voorzitter, de Heer Mr. C. Th. van Deventer, dien wij hoogelijk hebben leeren waarde-eren in zijn streven om ook de vrouw te doen deelen in den vooruitgang der inheemsche-maatschappij in Neder-landsch Indië. In overeenstemming met zijn geestelijk tes-tament (Gids, December 1915) koestert het Bestuur van het Kartini-fonds den wensch om de nagedachtenis van den Heer van Deventer te eeren door het oprichten van eene school voor voortgezet onderwijs voor meisjes, uit-loopende in een cursus tot vorming van vrouwelijke leer-krachten.

Tot toelichting moge het volgende strekken. De inheemsche maatschappij van ons heerlijk Insulinde groeit in geestelijken zin met den dag. Zeer vele mannen, die in vroegere jaren de achterlijkheid der vrouw als het meest gewone verschijnsel beschouwden, zijn tot het in-zicht gekomen, dat zonder medewerking van de vrouw geen blijvende vooruitgang mogelijk is. Niet alleen, omdat reeds in getalsterkte de vrouw den man overtreft, en het toch niet aangaat die grootste helft alleen te laten staan, maar vooral ook, omdat de vrouw niet uitsluitend is vrouw, maar ook bestemd is moeder te worden, en als zoodanig de hooge plicht heeft te vervullen hare kinde-ren op te voeden tot nuttige, vooruitstrevende leden der maatschappij.

Uit die kinderen komen voort de mannen en vrouwen, die tot in de verste toekomst hebben voort te arbeiden aan den bloei van Indië.

Ook de vrouwen zijn zich bewust geworden, dat voor een groot aantal uit haar midden niet voldoende is de be-trekkelijk geringe kennis, die haar de lagere school brengt, doch dat zij, om op waardige wijze hare verheven roe-ping te kunnen vervullen, meer kennis noodig hebben, en dat zij zelf een werkzaam aandeel moeten nemen in het alle krachten vereischende werk van de ontwikkeling.

Nooit is op sprekender wijze deze zoo volkomen juiste opvatting gebleken dan uit de feiten, dat het aantal school-gaande meisjes telken jare toeneemt, en dat zelfs — en dit vooral is van niet genoeg te schatten belang — hoe langer hoe meer meisjes, die den huwbaren leeftijd heb-ben bereikt, b l i j v e n schoolgaan. Zoo blijkt uit de open-baar gemaakte statistische opgaven, dat op de Hollandsch-Indische scholen in steeds grooter wordend getal meisjes voorkomen van 14 tot 17 jaren.

Daarnaast valt te wijzen op het in vroegere tijden on-denkbare, dat meisjes de kweekscholen van Inlandsche onderwijzers bezoeken, en enkelen reeds het eindexamen hebben afgelegd. Op die scholen is gebrek aan plaats voor jongens. Slechts zeer enkele meisjes konden bij wijze van uitzondering worden toegelaten. Ook de school tot oplei-ding van Inlandsche artsen telt onder hare leerlingen jonge

vrouwen. En eindelijk zijn er reeds gevallen, dat meisjes de Hollandsche hulpacte verwerven.

De maatschappelijke bezwaren, te overwinnen door meisjes, die zich voor het onderwijsgeven willen bekwamen, werken in buitengewone mate drukkend. Op zich zelf is reeds de verwezenlijking van dezen wil een belangrijk be-sluit. Indien de uitvoering gepaard moet blijven gaan met de opzijdestelling van het vooroordeel tegen het gemeen-schappelijk onderwijs met jonge mannen en het gebrek aan plaatsruimte, wordt de strijd noodeloos verzwaard, en zal het veel langer duren voordat de vrouw het haar toe-komend standpunt kan innemen.

Alles duidt er op, dat de inheemsche meisjes behoefte hebben aan eigen inrichtingen, waar zij zich, zonder ver-menging met jonge mannen, kunnen wijden aan verder-gaande studie om ten volle geschikt te worden voor hare opvoedingstaak.

Ten einde vele meisjes ook buiten de plaats, waar de school tot stand komt, in de gelegenheid te stellen de lessen te volgen, zal daaraan een internaat zijn te ver-binden. De kosten zullen dus belangrijk zijn, mitsdien is het van overwegend belang, dat het voornemen van ons Bestuur op krachtige wijze steun vinde.

Indien het Bestuur van het Kartini-fonds slagen mocht in zijne poging om de eerste van dergelijke inrichtingen tot stand te brengen, waarbij krachtens bestaande subsidie-voorschriften en gedane toezeggingen gerekend mag wor-den op den krachtigen steun der Regeering, wordt aan de inheemsche maatschappij een blijk gegeven van hartelijk medeleven, en tevens een gedenkteeken opgericht voor wijlen den Heer van Deventer, zooals geen schooner ge-dacht kan worden.

Namens het Bestuur van het Kartini-fonds,

Namens den Raad van Beheer:

W. F. L. BOISSEVAIN, Voorzitter.
J. C. F. DE GRAEFF, Secretaresse,
Laan Copes van Cattenburch 11,
’s-Gravenhage.

Uit de O. I. Mail.

De Bandjirs.

Volgens de jongste mailberichten nam de watersnood in de eerste dagen van Febr. j.l. nog steeds toe op ver-schillende plaatsen. Zoo lezen wij in „De Javabode” van een nieuwe overstrooming te Japara o.m.:

Deze plaats werd nogmaals door een bandjir geteisterd en wel één ’s nachts en één overdag, welke laatste nog grootere afmetingen aannam.

Wel eigenaardig is het, dat die overstrooming een paar dagen te voren voorspeld is geworden, en wanneer de voorspeller ’t goed heeft, krijgen we nog meer water, aldus de briefschrijver van de „Loc.” ’t Is niet te hopen, want de Inlanders zijn nu reeds zwaar genoeg getroffen; velen hebben hun huis met have en goed verloren en wat nog erger is, hun familieleden vonden den dood in ’t snel stroomende water. Een jongen uit de vierde klasse der Holl.-Inl. school verdronk met zijn moeder en nog drie of vier zusjes en broertjes, zijn vader kwam tegen een boom aan en kon zich zoo redden. Reeds meldde ik, dat er 12 lijken zijn gevonden.

’t Is ontzettend, zooveel kracht ’t kaliwater heeft ont-wikkeld. Niet alleen bamboe-, doch ook houten en steenen huizen zijn in grooten getale omvergeworpen of meege-sleurd. Dikke steenen ringmuren van ruim twee meter hoogte liggen op den grond.

Financieele steun is hard noodig. ’t Zal wel een moei-lijke taak zijn, te geven waar gegeven moet worden. Na-tuurlijk mogen de Inlanders niet de gedachte krijgen: „Ik heb geen voorzorgsmaatregelen te nemen, er wordt toch voor me gezorgd.”

Daar er aan de wegen en op ardere plaatsen met koelie-werk heel wat verbeterd moet worden, kunnen son migen, die niet te veel geleden hebben, zichzelf er misschien wel weer boven op helpen.

Den resident zullen ook minder aangename herinnerin-gen bij blijven aan het reisje per prauw van de missigot, waar hij met zijn auto was blijven steken, naar de assis-teman; hij kwam met nog een inzittend ingenieur in ’t water terecht, door omkanteling van het bootje.

Geweldige wolkbreuken ontlastten zich boven Sema-rang en omstreken. De éendaagsche verbinding met Ba-tavia is gestremd. Bij Roban is 500 meter baan wegge-spoeld evenals bij Tjomal. Het water staat één meter boven de rails en wast nog.

De spoorbrug bij Kaliwoengoe is weggeslagen. Het comité, onder presidium van den resident, gevormd tot het verlenen van hulp in de door bandjirs geteisterde streken, besloot eerst woonloodsen in Demak en Japara op te richten en verder geld in te zamelen voor den bouw van nieuwe huizen.

Een pestgeval?

Uit Palembang werd aan de „Loc.” gemeld: Op Taman, een onder-districtshoofdplaats beoosten Pemalang, heeft zich op den 24en dezer een verdacht geval van pest voor-gedaan. Het slachtoffer was de twaalfjarige zoon van den penghoeloe aldaar. De Inlandsche arts, die op last van onzen regent de schouwing verricht had, rapporteerde, dat de doodsoorzaak vermoedelijk pestziekte was. Onder de leiding van den Inlandschen arts werden maatregelen ge-nomen tegen de eventuele uitbreiding der ziekte.

Het bericht, dat de zoon van den penghoeloe gestorven was, wekte het vermoeden van den regent op, dat de zoon aan pest gestorven kon wezen, daar de overledene kortelings van Solo was gekomen, alwaar hij, naar het heette, een gewone ziekte, koorts, had opgedaan. Op het vernemen van dat bericht verzocht de regent den Inland-schen arts een schouwing te houden, waarvan het resul-taat was, dat de regent in zijn vermoeden niet bedrogen bleek.

Mocht die gevreesde ziekte door de genomen maat-regel tot dit eenige geval beperkt blijven, hetgeen wij hopen, dan is het enkel en alleen te danken aan het op-treden van onzen regent.

Vorstelijke belangstelling voor de pestbestrijding.

Het hoofd van de Pakoe Alam en de Jogjasche kroon-prins met gevolg bezochten in vier auto’s het hoofdbureau van de pestbestrijding. Zij vertoefden daar — volgens de „Loc.” — een half uurtje, waarna zij in gezelschap van den gewestelijken leider der pestbestrijding in Pasoeroean, den heer Krol, en den controleur in commissie vertrok-ken om de verbeterde woningen in oogenschouw te nemen.

Hoff. van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff. van H. M. de Kon.-Moeder

Zuid-Sumatraspoor.

Zooals bekend is, loopt de spoorlijn in de Lampongsche Districten niet van af de hoofdplaats Telok Betong, maar begint zij te loopen van een meer Oostelijk gelegen plaats Pandjang aan de Oosthaven naar Tandjong Karang. Men, d.w.z. de spoorwegautoriteiten, niet echter de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, was van oordeel, dat de handel zich langzamerhand wel zou verplaatsen van het laag gelegen, ongezone Telok Betong naar het hooger gelegen Tandjong Karang, eene verwachting, welke niet veel kans heeft verwezenlijkt te zullen worden.

Onlangs is door eenige vertegenwoordigers van den handel te eerstgenoemde plaatse aan de Regeering concessie verzocht voor den aanleg van een smalspoorbaan van de Oosthaven naar Telok Betong. In beginsel schijnt daartegen geen bezwaar te zijn, doch wordt eerst eene aantooning verzocht, dat langs de beoogde lijn een niet te onbeduidend vervoer is te verwachten.

Niet onwaarschijnlijk wordt het geacht, dat indien de gevraagde aantooning uitvalt ten genoegen van de Regeering, zij zelve tot den aanleg van de verbinding, waartoe trouwens bij de aanvankelijke spoorplannen het voornemen bestond, zal overgaan.

Bestuurszaken der Buitenbezittingen.

Zooals werd verwacht, is tot adviseur voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen benoemd de adjunct-adviseur voor de bestuurszaken der buitenbezittingen, de heer C. Lulofs, terwijl met de waarneming der betrekking van adjunct-adviseur voor de bestuurszaken der buitenbezittingen, tijdelijk is belast de controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera à la suite, tijdelijk gesteld ter beschikking van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, ten einde op diens departement te worden werkzaam gesteld, de heer J. Roest.

De belangen van de vrouw.

Een veertigtal dames en enkele heeren woonden de propaganda-vergadering bij der „Vereeniging voor de behartiging van de belangen van de Vrouw.”

Mevr. De Vicq—Pabst, presidente, opende met een kernachtig woord de bijeenkomst en sprak op warmen toon de inleidingsspeech uit:

„De vereeniging is zuiver philanthropisch; daarom moeten vrouwen dit werk ter hand nemen, omdat mannen door hun drukken werkring niet al hun kracht kunnen geven. Wij verwachten echter hun grooten steun, om de vereeniging zoo kapitaal-krachtig te maken, dat de philanthropie in alle onderdeelen, zonder versnippering van krachten, kan worden behartigd.

De vereeniging is overtuigd, dat de belangen van de maatschappij nauw samenhangen met de belangen van de vrouw, voornamelijk van de moeder. Daarom is haar streven de vrouw in alles te helpen en te steunen. De vrouw immers, moet de steun van den man zijn, zij is de moeder van het opkomende, jongere geslacht, zij moet de eerste schreden van dat geslacht leiden en hoe gezonder, rustiger, flinker en meer zelfbewust zij is, hoe gezonder, rustiger, flinker en meer zelfbewust zal het jongere geslacht zijn. Daarom gaan haar belangen voor, haar belangen zijn de belangen van haar volk.”

Nadat mevr. De Vicq doel en werkwijze had uiteengezet, verklaarde zij, dat er een hoofdvereeniging zal zijn, kortweg aan te duiden met B. B. V. Daaruit kunnen kleinere vereenigingen tot stand komen, die ieder een ander doel beoogen, zonder het hoofddoel uit het oog te verliezen. De hoofdvereeniging is de hoofdwortel, de kleinere zijn de bijwortels; samen vormen zij een innig geheel, dat de plant van het leven goed doet groeien en bloeien.

Spreekster wil aanvangen met de gezondheid als hoofddoel te beschouwen. Begonnen wordt met een wijkverpleging in den geest van het Groene Kruis.

Suriname.

Britsch Guiana staat, waarschijnlijk wegens de gelijkheid van taal, meer in de gunst van de Vereenigde Staten dan Nederlandsch Guiana. Wij hebben meermalen medegedeeld, dat Carnegie te Georgetown een volksbibliotheek heeft gesticht. Nu lezen wij in „De West” van 15 Februari, dat de Amerikanen in Britsch Guiana een vast station voor zoologisch onderzoek hebben gevestigd. De zaak is op touw gezet door de New York Zoological Society, die een vast observatie-station wil hebben om de tropische dierenwereld in haar eigen omgeving te bestudeeren. Er bestaan mooie verzamelingen van tropische vogels, insecten en andere dieren, doch hun levensomstandigheden zijn voor een groot deel onbekend. De leiding is opgedragen aan Prof. C. William Beebe, ornitholoog, vergezeld van de heeren Innes Hartley en Paul Howes, die hem in het wetenschappelijk onderzoek ter zijde zullen staan, den heer P. D. Carter voor het verzamelen van dieren, mevrouw Hartley en mej. Taylor, die teekeningen zullen maken van de dieren.

Hoe intens het onderzoek bedoeld is, blijkt uit de mededeeling, dat het gezelschap het eerste jaar zich speciaal zal bezig houden met het onderzoek van een halve vierkante mijl bosch en een even groote oppervlakte savanne. Het station zal worden gevestigd midden in het woud; in afwachting daarvan is een deel van de Botanical Gardens te Georgetown tot zijn beschikking gesteld. Het station zal van blijvenden aard zijn en ingericht worden met een volledig laboratorium. Afwisselend zullen geleerde natuuronderzoekers uit de Vereenigde Staten er zich vestigen. De hoeveelheid werk, die er te doen valt,

is enorm, verklaarde professor Beebe. Er is genoeg werk om tien man hun geheele leven bezig te houden.

En wij, die jaren lang gehoopt en verwacht hadden, dat Nederland — in navolging van hetgeen in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg gedaan is — in den cultuurtuin te Paramaribo zulk een wetenschappelijk station zou stichten! Wat zou het F. W. van Eeden, indien hij nog leefde, gehinderd hebben, dat deze wetenschappelijke instelling onzen neus voorbij is gegaan!

Met het bovengenoemde gezelschap maakte de reis naar Britsch Guiana mede Mrs. Gertrude Matthews, een Americaansche schrijfster, medewerkster aan verschillende tijdschriften, „een elegante verschijning, maar zeer eenvoudig”, zooals de redacteur van „De West”, die haar bij haar bezoek aan Suriname interviewde, schrijft. Bij dit onderhoud zeide zij o.m.: „Suriname lijkt mij een sprookjesland. Een land met onuitputtelijke natuurlijke bronnen, die slechts op kapitaal wachten om geopend te worden.

Maar de kolonie moet meer bekend worden in Amerika. Gij moet in bladen en tijdschriften uiteenzetten waar uw land ligt en wat er te doen valt. Ongetwijfeld zal het Amerikaansch kapitaal zich voor uw land interesseeren. De ondernemingsgeest in de Vereenigde Staten is thans gericht op de ontwikkeling van de Zuid-Amerikaansche Staten. Uw land kan daarbij — mits de haven verbeterd wordt — een groote rol vervullen, vooral indien het u lukt om Britsch Guyana voor te zijn in den aanleg van een spoorverbinding naar Brazilië.

Wanneer de ontzaglijke drukte, die de oorlog veroorzaakt in Amerika, over is, zal het Amerikaansche kapitaal zich met kracht richten naar het Zuiden. Nu reeds worden overal agenten uitgezonden om de mogelijkheden in de verschillende landen na te gaan.”

Verder zeide zij: „Het zou van belang zijn voor de kolonie, indien professor Beebe ware over te halen hier ook een kijkje te nemen. Wellicht zou de New York Zoological Society, die hem uitzond naar Britsch Guyana, er voor te vinden zijn ook een afdeling voor wetenschappelijk onderzoek te vestigen in Suriname. Dit zou voor de bekendmaking van de kolonie van zeer veel belang zijn. Prof. Beebe is een geleerde van uitstekende reputatie. Een aanbeveling van hem kan wonderen doen.”

Bedriegen wij ons niet, dan hebben wij van dezen geleerde in „Harper's Monthly” eenigen tijd geleden een interessant artikel gelezen over ornithologiseeren in Venezuela en Britsch Guyana.

Tegelijk met bovengenoemd gezelschap bevonden zich in Demerary niemand minder dan Theodoor Roosevelt en mevrouw Roosevelt, voor wier ontvangst alles feestelijk versierd was. Roosevelt zou drie weken in Demerary jagen. Het zou aardig zijn, zoo de oud-president, zich zijn Nederlandsche afkomst herinnerende, ook aan Suriname een bezoek bracht. Dat zou een probaat middel zijn om de kolonie in de Vereenigde Staten bekend te maken.

De kolonie heeft ook bezoek gehad van een Amerikaansch geoloog, den heer Preston de St. Claire Locke, die een kijkje heeft genomen in het binnenland en met zeer gunstige indrukken naar New York is vertrokken. „De West” verneemt uit goede bron, dat zijne uitzending geschiedde van zeer kapitaal-krachtige zijde.

Volgens „Suriname” van 8 Februari heeft de heer Percival weer eenige belangrijke artikelen over Suriname geschreven, o.a. in „The American Magazine” een artikel over de Indianen in Suriname, verlicht met vele kiekjes en in „Dunn's Review” een artikel getiteld „The Woods of Surinam”, met ondertitel „The fields for Enterprise and capital in the forest riches of Surinam”. Waarom het nummer dezer tijdschriften niet vermeld?

Met de bestrijding van de mijnwormziekte in Suriname, van wege het Rockefeller Instituut, gaat het, volgens de berichten in de bladen, naar wensch.

* * *

Vermoedelijk naar aanleiding van de besnoeiingen, die de Surinaamsche begroeting voor 1916 door den Minister van Koloniën heeft ondergaan, heeft in Suriname het gerucht zich verspreid, dat van hieruit aan den Gouverneur allerlei bezuinigingen zijn aanbevolen; zoo zouden de Statenstukken — ook de Begroetingen? — niet meer gedrukt maar gehectografeerd kunnen worden, er zouden minder lantaarns kunnen branden, de tijdschoten moeten afgeschafte, enz. Het wil er bij ons niet in, dat men hier zoo pennywise zou zijn. Over de tijdschoten hebben wij meermalen geschreven; de afschaffing van het morgenschot, dat om 5 uur valt, zou dadelijk de bevolking van Paramaribo en omgeving „verlaten” en zodoende arbeidsverlies veroorzaken, dat men niet in geldswaarde kan uitdrukken, maar dat zeker meer zou zijn dan de kosten van een schot. Zuinigheid is goed, maar met bezuiniging schiet men meestal het doel voorbij.

* * *

Men zendt ons uit Suriname ter kennisneming De Gids, Almanak voor Suriname 1916. De uitgevers, de heeren Hillers en Marcus, hebben een boekje willen samenstellen, „dat wegens omvang en prijs geschikt is voor elk kantoor en huis.” Of aan zulk een uitgave, naast „De Vraagbaak” van den uitgever H. van Ommere, waarvan — zooals ons blijkt uit een bespreking in „De West” van 11 Februari — de derde jaargang verschenen is, behoefte bestaat, zal de toekomst moeten leeren. Het boekje, gedrukt bij B. Heyde, heeft

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage

Effecten - Coupons - Beleenin

Prolongatie - Deposito - Casques

Safe-Inrichting.**Middelbare School v. Handel en Administratie.**

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade 4 v. l. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering.**Automobilverzekering, Enz. Enz.**

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaia.

G. RANKE

REINKENSTRAAT 17 DEN HAAG

Manufacturen Lingerie Corsetten

TELEFOON H. 4271.

Adverteeren doet verkoopen.

een handig formaat en is, ook typographisch, goed verzorgd.

* * *

Aan de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs. Op dit ontwerp, dat voor de West-Indische Koloniën van groot belang is, komen wij later terug. Evenzoo op de Surinaamsche begroting voor 1917, zooals die aan de Koloniale Staten ter goedkeuring is aangeboden.

* * *

De Surinaamsche bladen ontvangen wij zeer ongeregeld. Van „Op den Uitkijk” heeft geen later nummer dan dat van 29 Januari ons bereikt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gevoeligheid. Een Javaan schrijft over „Samenwerking” t volgende in De Voorpost: Op verschillende vergaderingen hier te lande, worden wij Inlanders, met de woorden „broeders”, „kameraden” en d.g. aangesproken. t Moet eerlijk gezegd worden, dat dit ons zeer aangenaam in de ooren klinkt, maar ongelukkig (of gelukkig!) zijn deze uitingen dikwijls niets anders dan....., want de praktijk, buiten dergelijke vergaderingen, heeft ons anders geleerd; immers daar treden meerwaardigheidsgevoel en minachting op den voorgrond, getuige alleen reeds het feit, dat de Europeanen, Indo- of volbloed, dadelijk overgaan tot het jij-en en jou-en tegen de Inlanders, hetgeen ons altijd erg tegen de borst stuit. Ook onze belangen worden dikwijls minder behartigd dan die der Europeanen. Bewijs hiervoor levert de algemeene vergadering van de Vereniging van Spoor- en Tramwegpersoneel, gehouden den 28en October van het vorige jaar in de militaire cantine te Semarang, en waarvan het korte verslag werd opgenomen in „de Volharding”, het orgaan van bovenbedoelde vereniging. Daarin werden alleen besproken de Europeesche belangen, terwijl van de Inlandsche dito gezweven werd, hoewel de vereniging meer Inlandsche dan Eur. leden telt. Toen de voorzitter de vergadering er op attent maakte ook aan de Inlandsche „broeders” te denken, werd er geantwoord, dat er eerst gegevens moesten worden verzameld omtrent promoties en tractementen van het Inlandsche personeel. Hieruit blijkt, dat onze (Inlandsche) belangen in de tweede plaats komen en dus op den achtergrond worden gesteld. Het zou niet meer dan logisch zijn, als de samenwerking van Europeanen en Inlanders hierdoor uit de mode geraakt en de schuld hiervan is dan niet op de Inlanders te werpen. Zoo lang alles, wat die geringschatting van den Inlander kent, blijft bestaan, ben ik overtuigd, dat een „echte” samenwerking van Inlanders met andere bevolkingsgroepen niet beambten b.v., die den waanzin hebben zich voor meerderwaardig aan te zien, nooit tot stand kan worden gebracht.

Als slot van dit artikel verzoek ik den heeren, die de bovenbedoelde samenwerking werkelijk gewenscht achten, de belemmeringen, die onze aansluiting tegenhouden, te willen doen uit den weg ruimen, opdat wij Inlanders met hen één bond kunnen vormen en zodoende een sterkere actie voeren tegen onze gemeenschappelijke vijanden, de kapitalisten, zonder dat de eene partij denkt slechts als versterking van de andere te worden gebezigd. Op deze wijze zullen dan de Inlanders met vol vertrouwen op den steun hunner Europeesche of andere lotgenooten den strijd — op geestelijk gebied natuurlijk — tegen de kapitalistische vijanden aandoen ter verbetering onzer positie.

Als middel tegen het jij-en en jou-en van Inlanders door Europeanen raadt Tjipto Mangoenkoesoemo aan, „zulke heeren” ook te be-jij-en en te be-jou-en. Eerst dan zullen zij — meent hij — het wel uit hun kersepit laten „onbeschoff” op te treden.

Een goed voorbeeld. De „Ka o e m Mo e d a” prijst G.-G. Idenburg, die, na een bezoek gebracht te hebben aan de Inlandsche school te Wlingi (Kediri), den Inlandschen onderwijzer bij het heengaan beleefd groette door zijn hoed voor hem af te nemen, waarna zijn gevolg dezelfde hormat bewees. Dit was een goede les voor de ambtenaren, zoo meent het blad, dat zij tegenover Kroon ook altijd beleefd dienen te zijn.

In de „Sinar Djawa” wordt aan een Wedono in Japara alle lof toegezwaaid, omdat hij zijn ondergeschikte ambtenaren op stoelen laat zitten. Nu moet deze echter nog verder gaan en bewerken, dat dit ook aan de hoofden wordt toegestaan. In Kediri heeft zulks reeds plaats, beweert schrijver; maar daar moet een deessahofd zelf zich twee stoelen aanschaffen; één om bij den wedono en een tweede om bij den assistent-wedono te zitten.

Kartini-scholen. Ook te Rembang is men, volgens de „Bintang Soerabaja”, voornemens een „Kartini-school” op te richten. t Wordt wel tijd, meent schrijver, dat in dit land, waar Kartini geleefd heeft, een dusdanige school tot stand komt. t Schijnt echter, dat men daar met vele financiële moeilijkheden te kampen heeft. Op de Hollandsch-Inlandsche school komen meer en meer meisjes. Aan leerlingen voor een Kartinschool zal er dus zeker geen gebrek zijn.

Het onderwijs aan de „Kartinschool” te Madioen wordt, volgens hetzelfde blad, ten zeerste geprezen. t Is alleen jammer, dat het aan de kinderen toegestaan wordt zich Europeesch te kleeden. t Ware beter, zegt schrijver,

dat de Javaansche kleederdracht verplichtend wordt gesteld. De Europeesche kleeding is bezwaard voor minder welgestelde ouders, terwijl zij, die Europeesch gekleed gaan, nog al eens neerzien op de eigen rasgenooten, die armer zijn. Op de Kartini-school te Malang is het aan de kinderen verboden Europeesch gekleed te gaan; terwijl toch de Inlandsche onderwijzeressen geschoeid gaan. De „Tjahaja Timor” protesteert tegen dit verbod, dat h.i. in strijd is met den geest des tijds, niet bevorderlijk voor de toeneming van het aantal leerlingen en de plichtsbetrachting der onderwijzeressen niet opwekt.

Wie zichzelf helpt.... In de „Persekoetoean” is een oproep geplaatst aan alle Ambonneezen, in en buiten Ambon, om zich aan te sluiten bij de vereniging Ambonsch studiefonds, aangezien nog zooveel gedaan moet worden voor de ontwikkeling van het eigen volk; 90 pct. der leden zijn militairen; van de burger leden bestaan de meesten uit geëmigreerden. De voorzitter van bovengenoemd fonds wekt zijn landgenooten op, om op groote schaal naar Ceram te trekken, daar het land te ontginnen en de vruchten van eigen arbeid te plukken. De vreemdelingen moeten z.i. niet geholpen worden, die de rijkdommen van het land weghalen. Vroeger was Ambon het troetelkind der Regeering, kreeg het grootscheepsche onderwijsinrichtingen, maar in den laatsten tijd worden in andere streken veel meer scholen geopend, terwijl het onderwijs in Ambon wordt ingekrompen; t is noodig, dat wij zonder ons tegen het Gouvernement te verzetten, met eigen geld het onderwijs op peil houden. Het daartoe benodigde geld kan in Ceram verdiend worden.

Toelichting gevraagd. In de „Gids voor hen, die een werkkring willen kiezen”, uitgegeven door de Gouvernements-commissie voor de volkslectuur, staat volgens de „Modjopait” o.m.: „Laag is de koopman, middelmatig de landbouwer, uitnemend de ambtenaar”. Het blad begrijpt de bedoeling hiervan niet en vraagt om inlichting.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ter bevordering der nachtrust. De „Sinar Sumatra” deelt mede, dat te Padang Sedempoean (Sumatra's Westkust) een nieuwe Inlandsche vereniging is opgericht, „Pasonang Modim” geheeten, die ten doel heeft den leden een aangename nachtrust te bezorgen!

Voor hen, die in zorgen zitten, die dag en nacht daarmede gekweld worden, zóó dat zij de slaap niet kunnen vatten, aan slapeloosheid lijden, kan t wellicht goed zijn, dat de Vereniging voor aangename bezigheid zorgt, zóó dat zij den slaap weer genieten kunnen, maar voor anderen — meent het blad — is het te hopen, dat die aangename afleiding niet van dien aard zal zijn, dat zij te lui worden om vroeg op te staan. Voor gezonde, krachtige menschen is toch niets beter dan vroeg opstaan, vroeg aan den arbeid beginnen, om véél te kunnen werken. Dan slapen zij ook goed.

Niet behoorlijk. Uit de Bataviaasche bladen neemt de „Perniagan” het bericht over, dat onlangs een gepensionneerd assistent-resident benoemd is tot 2en commies op het departement van Gouvernements-bedrijven en nu, met zijn pensioen, een maandelijksch inkomen trekt van f670. Voorts, dat nu de gepensionneerde resident van Djambi, Kamerling, op de voordracht staat om benoemd te worden tot 2en commies op het departement van de Burgerlijke Openbare Werken. Zulke benoemingen komen, meent t blad, niet te pas. t Schijnt, dat de grootheid en het aanzien, waarmede ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur zich omgeven, verdwijnen, zoodra zij gepensionneerd zijn! De heer O o s t h o u t, gewezen resident van de Preanger Regentschappen, heeft t niet beneden zijn waardigheid geacht om de djoeroetolis (schrijver) te worden van den heer Canne, assistent-resident van Batavia (nu resident van Djokdja), die als aspirant-controleur onder hem gediend heeft. De heer Muller, een gewezen assistent-resident, met een goed pensioen en niet onfortuineerd, is nu adjunct gewestelijk secretaris van Batavia. Waar blijft zodoende het prestige, de achting, die men voor het B. B. moet hebben? Daarbij belemmeren zulke gepensionneerden de plaatsing en de promotie van andere ambtenaren, die nog moeten opklimmen en daarvoor hard moeten werken. Zij worden de collega's of de ondergeschikten van hen, die vroeger hunne ondergeschikten waren. Zij, die vroeger door hen op een afstand gehouden werden, worden nu aangehaald, om hun protectie wordt gebedeld. Dit alles alleen om te voldoen aan hun zucht om meer geld te verdienen. Stel u eens voor, zoo gaat t blad voort, dat de nu pas gepensionneerde generaal-majoor D o o r m a n tot korporaal of waschman of iets dergelijks werd aangesteld, alleen om zijn pensioen verhoogd te krijgen. De Directeur der B. O. W. zou zijn ambtenaren en die van het B. B. een grooten dienst bewijzen, indien hij de voordracht van den heer Kamerling introk. Maar wenschelijk en noodig is t, dat ook uit het corps ambtenaren van het B. B. een stem van protest werd uitgebracht tegen de Regeering, die zulke benoemingen doet, waardoor het aanzien van het corps verlaagd wordt. Er dient een regeling gemaakt te worden, die zulke benoemingen verbiedt, ten aanzien van gewezen ambtenaren, die het zelfrespect en het aanzien van hun corps uit het oog verloren hebben, zoo besluit het blad.

Bijgeloof. Nog steeds worden — alzo de „Perniagan” — bij Inlanders niet alleen, maar ook bij Chinees-

BEËEDIGD EXPERT,
Inkoop van Oud-Indische Brillanten,
Paarlen, Juweelen, enz.

N. BLOM,
Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320.
AMSTERDAM.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.
Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met safiernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.
De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
BATAVIA.
GRAMOPHONE AGENCY,
38 Gembongan, SOERABAJA,
HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
— 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensionsgeld internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

zen, doekoens gebruikt om zieken te genezen, die zgn. „door den duivel bezeten” zijn, die door dokters en medicijnen niet geholpen kunnen worden. Genezing is dan slechts te verwachten van mensen, die het middel weten om „den duivel te bezweren”, uit het zieke lichaam te bannen. Eén der nog vaak toegepaste middelen is het volgende: Tegen den avond ziet men zo'n doekoen naar den rivierkant gaan met een vierkant, plat bodemschuitje (bakje), waarin allerlei vruchten (djamboes, pi-sangs, enz.) ook radijs en bloemen gelegd zijn. Op de vier hoeken branden kleine roode waschkaarsen. Met wierook wordt dit bakje te water gelaten, dat dan met den stroom afdrijft, en het heet, dat tegelijk de booze geest, die den kranke beheerscht, langzamerhand uit het lichaam wegvliedt, de doekoens keert daarna naar de woning van den patiënt terug en wordt goed voor zijn (haar) diensten betaald, die echter gewoonlijk zonder eenige uitwerking blijven. De patiënt, in de meeste gevallen reeds drie-kwart stervende, wordt nog zieker gemaakt door den angst, dat een booze geest in zijn lichaam huist, die zijn ziel in bedwang houdt. Hoe is 't mogelijk, vraagt 't blad, dat dit gebruik nog in dezen tijd van vooruitgang plaats kan hebben bij menschen, die voor ontwikkeld en beschaafd willen doorgaan?

Aan wien de schuld? Een correspondent uit Bandoeng schrijft in de „Perniagan” over de koepoe koepoe malem (nachtvlinders): Bij zwermen zijn zij daar te zien. Maar waar zijn zij niet legio op groote plaatsen? Waarom moet er steeds op deze vrouwen gehakt en gescholden worden? En door wie dan meestal? Zij zijn toch menschen, die ook een recht van bestaan hebben. Ook zij moeten aan den kost komen. Zij zijn er altijd geweest en zullen er altijd blijven, zoolang de maatschappij ingericht blijft, zooals zij thans is. Dit moge men wel bedenken! Als er gefuifd moet worden, wanneer de gasten aangenaam bezig gehouden moeten worden, dan kan men 't op een groote plaats als Bandoeng niet zonder deze vrouwen stellen. Waarom moeten wij die menschen haten, die, om aan den kost te komen, op hunne wijze, vrijwillig handelen, zoolang zij geen publiek schandaal of overlast veroorzaken? Er zijn er onder, die de mannen op straat aanhouden. Maar wie geven daartoe meestal aanleiding? De mannen zelf en wel in de eerste plaats de Europeanen („witneuzen” staat er in 't Maleisch). Men moest medelijden hebben met deze ongelukkige wezens, die, niettegenstaande zij in een zekere behoefte voorzien, toch in het openbaar en in de dagbladen verguisd worden.

Van Vreemde Koloniën.

Een stuk, dat de wereld door zal gaan.

Volgens Reuter heeft 't departement van oorlog in Engeland een merkwaardige publicatie uitgegeven.

Generaal Smuts zou mededeeling hebben gedaan van de vondst in de Duitsche regeringsarchieven te Mosji in Oost-Afrika, van den volgende omzendbrief:

„Wij verzoeken U binnen drie maanden na ontvangst dezes een rapport in te leveren met vermelding van hetgeen door de regeringsambtenaren en onderwijzers kan worden gedaan om op doeltreffende wijze de verspreiding van de Islamietische propaganda tegen te werken. Acht gij het mogelijk, bepalingen te maken om den Islam geheel en al te verbieden? Wellicht kan de bepaling worden ingevoerd, dat het aan onderwijzers is verboden de besnijdenis te voltrekken of als prediker in de moskeeën op te treden, enz. Een dergelijk verbod zou ook kunnen worden toegepast op andere regeringsambtenaren. Aanmoediging van den varkensteelt onder de inlanders wordt door deskundigen aanbevolen als een middel om de verspreiding van den Islam tegen te gaan. Wij verzoeken U, ook dit punt in overweging te nemen.”

De omzendbrief is geteekend door Dr. Schnee, gouverneur van Duitsch Oost-Afrika.

Kon aanvankelijk verwacht worden, dat een nader bericht, de mededeeling zou herroepen, want wat hier gegeven wordt wijkt ver af van de politiek die D. elders ten opzichte van den Islam gevoerd heeft, het tegendeel is 't geval geweest. Reuter weet meer bijzonderheden te geven, die aan de geloofwaardigheid kracht schijnen bij te zetten.

De onderdrukking van den Islam in gansch Duitsch O.-Afrika zou kort vóór den oorlog wel haar voltooiing naderen. In October 1913 kregen de districtbestuurders de bovenvermelde aanschrijving. De officieele aanbevelingen aan de ambtenaren zouden, als Reuter uit goede bron put, ook bevatten het verbod om zelf 't Mohammedaansche geloof te volgen. 't Uitvoeren van de besnijdenis werd beperkt tot hen, die er van regeeringswege toe bevoegd waren verklaard. Voor 't krijgen van die bevoegdheid moest een examen worden afgelegd ten overstaan van een D. ambtenaar (de kolonie is zeer groot; 't aantal D. ambtenaren gering en zij kunnen moeilijk overal komen).

Een Boeren-overwinning.

Als 't eerste gewin niet traditioneel gewroken wordt, komt de donkere voorstelling van onoverkomelijke bezwaren, waarop de Boeren zouden moeten stuiten bij hun krijgstoet in Oost-Afrika, niet uit. Generaal Smuts kan weer een succes melden. Generaal van Deventer heeft den 4en April met zijn bereden troepen een Duitsche bergstelling in het Aroesjagebied vermeersterd en omsingeld. De bezetting van 17 Europeanen en 404 inlandse soldaten moest zich, met hare machinegeweren en een groote hoeveelheid munitie, overgeven. Zooals men weet, behoort o.a. de bemanning van den kruiser Königsberg tot de verdediging van O.-Afrika. Toen dit schip een veiligen uitweg had gezocht in de Rufijrivier werd het achtervolgd door een Britsch smaldeel. Den 11en Juli 1915 werd de Königsberg zoó onder vuur genomen, dat alle kanonniers en munitie-aanbrengers sneuvelden en de gezagvoerder Looft ernstig gewond werd. Deze gaf den 1en officier bevel 't ontredder schip te laten zinken en met de bemanning aan wal te gaan. De strijd bare mannen werden ter beschikking gesteld van den gouverneur van D. Oost-Afrika voor de verdediging der kolonie.

Wij zijn wel benieuwd naar meer bijzonderheden van 't gevecht in 't Aroesj-distriet; doorgaans pleegt 't niet ge-

makkelijk te zijn een D. bezetting, die van machinegeweren en munitie voorzien is tot capituleeren te nopen.

Leer om leer.

Volgens het Japansche blad „Asabi” zou Duitschland door bemiddeling van Amerika andermaal een protest aan de Jap. reg. hebben doen toekomen tegen de inbeslagneming van 1½ miljoen dollar D. goud te Tsingtau en gedreigd de 2 miljoen yen in beslag tenemen, die een Jap. bank in Berlijn in bewaring heeft. De Jap. regeering heeft geantwoord, dat het in D. liggende goud aan een particuliere onderneming, de Nippon Djinko, toebehoort, terwijl te Tsingtau goud in beslag is genomen dat eigendom was van de D. schatkist.

Op dergelijke schakeeringen wordt in dezen oorlog niet gelet. D. zal wel antwoorden: wij nemen de 2 miljoen yen maar vast, de J. regeering kan dit dan, na den vrede, met de Nippon Djinko verrekenen.

Het Engelsche Rode Kruis.

In een lezing door den oud-onderkoning van Br.-Indië, Sir J. P. Hewett te Bombay gehouden, over hetgeen 't Rode Kruis en de Orde van St. Jan van Jeruzalem gedaan hebben, vermeldde hij als werk in 't nabije Oosten verricht, o.a. 't volgende. In Mei begon de arbeid in de Dardanellen. In 't eind van September waren depôts gevestigd in Malta, Alexandrië, Caïro, Suez, Port Said, Cyprus, Mudros en op 't Gallipoli schiereiland. 25 milit. hospitalen en 50 hospitaal-schepen moesten tegelijkertijd worden voorzien van voorraden van allerlei aard. De uitgaven stegen tot 5100 P. St. p. d. Bovendien werden 9 hospitaal-onderhouden voor de gewonden in Egypte en 1 in Sicilië. Ook waren er nog 2 hospitalen voor zieke verpleegsters. Voor 270.000 P. St. werd daarheen aan voorraden verzonden, waarbij nog geschenken kwamen op een bedrag van 255.000 P. St. geschat.

De nieuwe onderkoning.

Te gelijk ongeveer met de bestuurswisseling in Batavia, had deze plechtigheid ook in Britsch-Indië plaats. Lord Chelmsford, de nieuwe onderkoning, is te Bombay aangekomen, waar hij het bestuur overneemt van Lord Hardinge.

Koet el Amara.

Er is over Mesopotamië wat uitvoeriger nieuws, van den bevelhebber der Engelsche troepenmacht, generaal Sir Nixon. Maar daar het van half April tot einde September 1915 loopt moet men 't niet verwarren met, doch slechts als een toelichting beschouwen voor den toestand van 't oogenblik. Het rapport bespreekt drie periodes. Eerst de gevechten aan de Perzische grens, dan de expeditie langs den benedenloop van de Euphraat, die met de vermeerstering van Nasirijeh eindigde, vervolgens den opmarsch van generaal Townshend langs de Tigris, tot en met den eersten slag bij Koet el Amara op 28 September.

Nasirijeh vormde een Turksche basis, waardoor Basra bedreigd werd. Koet el Amara was het strategische centrum voor de beheersching van het noordelijk gedeelte van de provincie Basra.

Na de vermeerstering van dit punt rukten de E. verder op, tot op meetbaren afstand van Bagdad, zooals de uitdrukking officieel heette, om daarna teruggeworpen te worden tot K. e. A., waar Townshend nu weldra 4 maanden in- en afgesloten zit. Over het waarom van dit verder oprukken zwijgt 't rapport; het zegt alleen dat na de overwinning van 28 Sept. een vervolging werd op touw gezet.

Maar tegelijkertijd hebben ons toch weer berichten bereikt over de operatiën van het oogenblik. Generaal Aylmer is, als commandant van de colonne die belast is met 't ontzet van K. e. A., vervangen door generaal Gorrington. Deze heeft, na de T. stellingen, met sappen tot op 100 M. te zijn genaderd, de drie voorste liniën stormenderhand genomen. De overwinnende troepen konden daarna tot in de vijfde linie doordringen.

Dit geeft een denkbeeld van de wijze waarop de T. zich verschanst hebben.

Op den rechteroever van de Tigris rukte een colonne onder generaal Keary tegelijkertijd ook zegevierend vooruit.

Den volgende dag werd de aanval door generaal Gorrington hervat, met voortgezet succes. Laat op den avond werd de stelling Felahieh bezet. Het loopgravennet had een diepte van 2500 M.

Begrijpen wij het goed dan ligt deze stelling op 32 K.M. van K. e. A. Dat zou langs gebaande wegen en gewoon marcheerende één dagmarsch zijn, maar het betekent hier nog een langen weg, die veel moeilijkheden kan opleveren. Intusschen kunnen Townshend en de zijnen weer herademen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Een nieuwe atlas voor Indië.

In de bestuursvergadering van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, gehouden den 8en dezer, is beslist dat onder de auspiciën van het genootschap een nieuwe atlas van Oost- en West-Indië zal worden uitgegeven. Het werk is voorbereid door een commissie uit het genootschap; er zijn alle waarborgen voor strenge wetenschappelijkheid en ook kartografische volkomenheid. Een dergelijke atlas bestaat tot dusver niet en buitenlandsche modellen zijn niet gevolgd. Het werk zal uit 50 kaarten bestaan, in handig formaat, en is bestemd om niet alleen door particulieren gebruikt te worden, maar vooral ook op kantoren, op schepen en op reis. (N. R. Ct.)

„Feiten en maatregelen in verband met den Europeeschen oorlog welke voor het economisch leven van Nederlandsch-Indië van belang zijn”.

Onder dit opschrift vermeldt het Nr. van 4 Febr. der zgn., te Buitenzorg verschijnende, „Korte Berichten”.

In navolging, van de, in Nederland sedert 15 September 1914 periodiek-verschijnende „Documenten voor de economische crisis van Nederland in oorlogsgevaar” wordt ook hier te lande door de afdeling Nijverheid en Handel een reeks dergelijke publicaties bewerkt, waardoor een aanvang wordt gemaakt met het publiceeren van gegevens, welke betrekking hebben op den economischen- en financieelen toestand van deze Kolonie tijdens den oorlog.

Ter perse zijn de afleveringen 1 tot 3, welke binnenkort zullen verschijnen, en welke feiten en maatregelen bevatten over het tijdvak van 1 Augustus tot ultimo December 1914. Deze afleveringen zullen bij de Afdeling Nijverheid en Handel van het Departement van Landbouw te Buitenzorg verkrijgbaar gesteld worden tegen den prijs van f 0.50 per aflevering.

Nachtvorsten in Indië.

Naar aanleiding van eenige couranten-artikelen over „Nachtvorsten” en van de verschillende meeningen, die

FOTO-ARTIKELEN
koopt U het best bij
A. M. A. SUSAN
Regentesselaan 108 - Tel. 6757
'S-GRAVENHAGE.
GRATIS VAKKUNDIG ONDERRICHT
AFWERKEN VOOR AMATEURS

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

SPEKSLAGERIJ
A. V. D. BARSELAAR
Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel. 804-805
OPGERICHT 1740.
Leverancier aan beide Kon. Hoven.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN

Speciaal adres

BARSELAAR's alom met goud bekroonde
Kalfsleverworst en Geldersche Rookworst

GEEN FILIALEN.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND BIJ ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELUK-ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCHKE KERK
58de NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij
STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
: Gordijnen :
in meer dan 500 dessins
KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

omtrent de oorzaak daarvan schijnen te bestaan heeft het bestuur van het Ned. Ind. Landb. Syndicaat den directeur van het Kon. Magn. en Meteorol. laboratorium te Weltevreden, Dr. W. van Bemmelen, uitgenoodigd, een duidelijk exposé te willen geven omtrent de oorzaken van dit natuurverschijnsel, dat aan koffie-, thee- en kina-aanplantingen o.a. dikwerf groote schade berokkent.

Dr. v. B. heeft aan dat verzoek gevolg gegeven in afl. V der Publicatiën van genoemd Syndicaat. In een artikel „Nachtvorst in Indië“ geeft hij niet alleen eene verklaring van dit verschijnsel, maar geeft tevens verschillende bestrijdingswijzen aan.

In dezelfde afl. vindt men nog een interessante voordracht van den heer C. M. Hamaker, getiteld: Tien jaar Heveacultuur.

Toepassing van waterkracht in Indië.

In No. 79 van „Pintoe-Perniagaan“, maandblad ter bevordering van den export naar Ned.-Indië, schrijft S. een artikel, waarin hij aantoonde op welke wijze in verschillende landen de waterkracht benut wordt en tevens de aandacht vestigt op de belangrijke hoeveelheid van de natuurkracht (watervallen, snelvlietende stroomen) welke in Indië ongebruikt verloren gaat.

Waar inderdaad een neiging bestaat om ook in Indië te trachten de groote industrieën te vestigen en tot ontwikkeling te brengen, verdient het vraagstuk der technische toepassing van waterkracht, stellig volle aandacht.

Dono Redjo.

In Nederl. Indië werd in 1909 ter betooning van vreugde over de geboorte van prinses Juliana een inzameling gehouden, die f35.000 opracht, dat aan H. M. als geschenk werd aangeboden. H. M. wilde dit echter niet voor zich-zelf nemen en verzocht dit geld te bestemmen voor een andere inrichting ten algemeenen nutte. Dr. H. Bervoets was zoo gelukkig dat dit geld aan hem werd toevertrouwd, voor een of andere stichting in Indië. Hij wist niet direct wat er mee te doen en zette het uit op rente. Zoo wies dat kapitaal tot f38000.

Intusschen rijpte een plan. Er zijn op Java nog altijd vele melaatschen, lepra-lidder, zooals men tegenwoordig veel zegt, en Dr. H. Bervoets besloot iets voor hen te doen. Hij verkreeg 200 bouw woeste grond in de Res. Djapara, op eenigen afstand van Kelet, en bouwde daarop een Kolonie voor lepra-lidder, die den naam ontving „Dono Rodjo“ (Vorstinnegift). De kolonie bestaat voorloopig uit tien paviljoens en de lidder zullen, voorzoover ze daartoe in staat zijn, door landbouw in hun onderhoud voorzien.

De inrichting staat natuurlijk onder christelijken invloed, maar is toch toegankelijk voor elken lidder.

Aan het hoofd van de kolonie staat een directeur, de heer R. W. de Clercq, die den 4den Maart 1916 naar Java is vertrokken. Den 20 Febr. werd deze directeur in de Doopsgezinde Kerk te Amsterdam afgevaardigd. Men weet dat Dr. H. Bervoets ook in dienst der Doopsgezinde zending werkzaam is aan het hospitaal te Margaredjo in de Residentie Djapara, het zendingsterrein van de Doopsgezinden.

De Melaatschen-kolonie heeft dus voorloopig geen eigen dokter. Dr. Bervoets bezoekt haar tweemaal per week. Menige lidder zal hier genezing of ten minste verlichting van zijn kwaal vinden.

Indologenblad.

In No. 11 de volgende overzichten van gehouden voordrachten: I. Huwelijksgebruiken op Java, door den heer Dumont, gehouden voor de afd. Leiden der Maatschappij van Nijverheid. — II. De grondbeginselen van het Boeddhisme, door den heer H. Borel, voor de Indol. Ver. te Leiden. — III. Merauke en Zuid Nieuw-Guinea, door den heer Plate voor de Vereniging van Ambtenaren B. B. te s-Gravenhage. — IV. In en om de adat van Sumatra's Westkust, door Dr. Ph. S. van Ronkel, voor de Indol. Ver.

Toradja'sch leven.

In „Eigen Haard“ van 8 dezer vervolgt Mevr. M. Adriani-Gunning haar artikelenreeks „Toradja'sch leven“. Ze schetst thans de Toradja's van midden-Celebes in hun uiterlijk optreden. Verschillende interessante afbeeldingen verduidelijken den niet minder interessante tekst.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

D Januari-afl. opent met de publicering eener geschiedkundige schets der Lampongs in 1853 opgemaakt en bijeenverzameld door J. M. R. Köhler, Kapitein en Civiel Militair-Gezaghebber. Den heer M. Craandijk, die een voorbericht geeft, waarin hij o.a. mededeelt, dat deze Nota behoort tot de weinige stukken van het archief, welke bij de Krakatau-ramp in 1883 gespaard zijn gebleven, raden wij aan kennis van te maken met de blz. 122-150 en 325-351 (deel II) van de jaargang 1874 van het Tijdschr. voor Ned.-Indië, waar hij wellicht tot zijn verbazing — de bewuste Nota reeds afgedrukt zal vinden.

Verder bevat deze afl. een artikel over het boschwezen in Tapanoeli (met kaart), naar een verslag van J. S. van Braam, zoomede eenige gegevens over de Savoeneesche adat in betrekking tot huwelijk en erfrecht, door J. F. Colenbrander.

De rubriek Korte mededeelingen bevat: De irrigatie van Asahan. — Over de economische beteekenis van Sumatra's Oostkust. — Straatverlichting. — De zombloem als middel tegen malaria. — Woningverbetering en woninginspectie. — Een borstbeeld of geschilderd portret van wijlen Mr. C. Th. van Deventer.

De Tropische Natuur.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 2, jaarg. 1916. Iets over een Javaansche meikever (Leucopholis rorida F), door S. L. (met ill.). — Tjampoeradoek, door E. Jacobson. — Een en ander over de verspreiding van zaden en vruchten (met ill.), door v. W. — De bioel (Melictis orientalis), door G. O. Jr. — Potamides telescopium L. (met ill.), — door P. v. O. — Het conserveeren van dieren, door E. Jacobson.

Oudheidkundige vondsten op Java.

Java verbergt in zijn bodem nog talrijke overblijfselen van bouwwerken uit de dagen van weleer en het is dikwijls aan het toeval te danken dat men van het bestaan dier oudheden kennis krijgt. Dit behoeft geen verwondering te wekken; zeer dikwijls zijn de overblijfselen van die bouwwerken geheel of nagenoeg geheel in den grond verborgen, bedolven als zij zijn door eruptie-stoffen, afkomstig van in de nabijheid gelegen kraters, dan wel door andere oorzaken van het oppervlak der aarde verdwenen. Uit den aard der zaak speelt dus het toeval bij de ontdekking een groote rol.

Dit was ook het geval ten aanzien der overblijfselen van een Ciwaitischen tempel, thans Tjandi Tikoes genoemd, welke in 1914 werd ontdekt en met welks uitgraving men thans nog bezig is onder leiding van het inlandsche bestuur van Madjokerto.

Verder vonden medio 1914 eenige inlanders in het Mage-

lansche, op circa 3 paal van die plaats in de richting van Poetjang, bij het bewerken van den grond, verschillende oude beelden. Nadat dit te bevoegder plaatse was gerapporteerd, werd met de opgravingen begonnen. Men legde hier fundeeringen van ciwaitische tempels bloot die een paar M. onder de hoogte aan het sawah-oppervlak lagen en waaraan men den naam heeft gegeven van Tjandi Setan.

Ongeveer een halven paal verder ontdekte men nog andere Hindoe-oudheden. Hier werd de „Tjandi Redjo“ voor een goed deel reeds blootgelegd. Bij de opgravingen der twee laatstgenoemde Tjandi's in het Magelangsche, vond men talrijke beelden van Ganeca's en Doerga's. Wat de bouwwerken zelve betreft, zij bleken voor een goed deel te zijn opgetrokken van rooden baksteen. (Ontleend aan een uitvoeriger, geïllustreerd artikel in No. 42 van het Weekblad voor Indië).

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 14: De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerlig. — De beteekenis van praktische ervaring en van wetenschappelijk onderzoek voor den tropischen landbouw. Voordracht, gehouden door Dr. J. Kamerling. — Excelsa-koffie. — Surinaamsche begroting voor 1917. — De theeproductie van Britsch-Indië. — Uitvoer van Java en Maroera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Aardappelen van de Karo-hoogvlakte.

In de rubriek kultuurberichten van bovengenoemd Merc. Nr. leest men: „De Deli-Crt. meldt, dat in Jan. j.l. de uitvoer van aardappelen van de Karo-hoogvlakte, die gemiddeld 3000 pikoel bedraagt, tot 5000 pikoel was gestegen, waarvan een groot gedeelte — bijna de helft van de maandelijksche productie gaat daarheen — naar Singapore en Penang werd gezonden. De Batak-aardappelen verdringen daar de Padangsche en Java-aardappelen. Ze worden als van betere kwaliteit beschouwd, daar ze zelfs tegen hooger prijs worden afgenomen. De meeste exporteurs zijn Chinezen, maar enkele Batakkers hebben tot nu toe de concurrentie in den export flink kunnen volhouden. Het is te hopen dat het zoo blijft“.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 'smorgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handelsrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad,

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures bij het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGAANG.	AANTEKENINGEN.
Voorzitter v. d. Landraad te Bangli (Pasoe-roean).	2 Maart 1916.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. S. Th. J. Baljon.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

VERGADERING VAN HET HOOFDBESTUUR op Zaterdag 29 April 1916, om 2 uur n.m., Laan van Meerdervoort 187, s-Gravenhage.

Agenda.

1. Notulen (afgedrukt in het K. W. van 11 November 1915 No. 46; ten einde voorlezing te vermijden, wordt den leden verzocht de notulen vooraf te willen doorlezen).
2. Verkiezing van een 2en Secretaris en een 2en Penningmeester.
3. Voordracht aan de aanstaande Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden.
4. Vaststelling van den datum, waarop de aanstaande Algemeene Vergadering zal worden gehouden.
5. Rekening en verantwoording en begroting.
6. Goedkeuring op de aanvulling der Studie-Commissie en West-Ind. Commissie.
7. Nader voorstel van de afdeling Arnhem tot uitbreiding harer grenzen.
8. Voorstel van de afdeling Apeldoorn tot wijziging van de artikelen 5 en 13 der Statuten en goedkeuring van haar nieuwe huishoudelijke reglement, vastgesteld in haar Alg.: Vergadering van 28 Februari j.l.
9. Mededeelingen omtrent het Arbeidsbureau, den Inlichtingendienst en de Studie-Commissie.
10. Het Koloniaal Weekblad.
11. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
12. Rondvraag.

De wnd. Secretaris,

F. H. R. NEUMANN.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor het Middelbaar Onderwijs in Ned.-Indië van een leeraar in het teekenen.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar in het teekenen in het bezit van de akte M.g.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Kleedingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM

DEN HAAG

GRONINGEN

HOORN

LEEWARDEN

HILVERSUM.

ONZE GEMAAKTE

HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Elegante Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.
Plaats 33 - Tel. H. 2375

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen LINCOLN SHOES

Suede,
zwart of
gekleurd
Glacé en Lak.

Wekelijk-
sche
verzending
naar
de Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis vanaf) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPEREEREN
KEEREN

VERMAKEN
MODERNISEREN
OPNIEUW VOEREN

OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)

van Dames en Heerenkleeding.
Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.

Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Adverteeren doet verkoopen.

Aan de uitzending is verbonden:
a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);
b. vrije overtocht als landsreiziger der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van één maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt f 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijkse verhooging van f 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijkse verhoogingen van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van f 850 (acht-honderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië), eene zoogenaamde ervarings-toelage van f 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhoging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervarings-toelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraar zal in den loop der maand Juni 1916 in Indië moeten aankomen.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 15 April 1916, bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot afdeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van 30 Maart 1916 No. 77).

Oproeping van een medisch leeraar in de pathologische anatomie en gerechtelijke geneeskunde aan de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden.

Voor den Indischen dienst is de uitzending noodig van een geneeskundige, die geschikt en bekwaam is om te worden benoemd tot leeraar in de pathologische anatomie en gerechtelijke geneeskunde aan de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:
a. overtocht naar Nederlandsch-Indië voor landsrekening in de eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van f 2000;

c. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van één maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 250 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Aan de bovenbedoelde betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 800 's maands, met vier driejaarlijkse verhoogingen van f 100 's maands tot een maximum van f 1000 's maands.

Het uitoefenen van particuliere practijk is verboden.
De uit te zenden leeraar zal begin October a.s. in Indië moeten aankomen, terwijl hem wellicht zal worden opgedragen om vóór zijn vertrek op 's lands kosten eene bijzondere studie te maken op het gebied der gerechtelijke geneeskunde.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 24 April a.s. bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij afdeling D (Personeel) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.
In het verzoekschrift moeten de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.
(Nederlandsche Staatscourant van 31 Maart 1916 No. 78).

Uitzending voor den Nederl-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2e lid, der Hooger-onderwijswet).
Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gouvernementsarts, met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Leeraar in de pathologische anatomie en gerechtelijke geneeskunde aan de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsnijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur, Tijdelijk ingenieur voor de bevoeding van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), Jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken, Opzichter, Tijdelijk bouwkundig opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Ingenieur, Tijdelijk geoloog, Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Civiel-ingenieur.

Adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 4e afdeling, Werktuigkundig ingenieur, Opzichter-werkplaats (smid),

Opzichter, Werktuigkundig teekenaar bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant-ingenieur, Instrumentmaker 2de klasse, Com-mies bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3e klasse, Onderwijzeres der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevoeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman, Leerling-machinist bij de Gouvernements-marine.

Europeesch detachements-commandant 2de klasse bij de gewapende politie.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeling „Personeel” van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant

van 1 April 1916 No. 79).

Van de Afdeling Amsterdam:

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1915.

BATEN.	
Saldo rekening 1914	f 485.28½
Geïnde contributies	„ 482.—
Entrée lezing	„ 0.50
Gekweekte rente	„ 9.48
	<u>f 977.26½</u>

LASTEN.	
Honoraria (verschillende sprekers)	f 85.—
Zaalhuur (lezingen en vergaderingen)	„ 67.25
Lantaarn (lichtbeelden bij lezingen)	„ 45.—
Drukkosten, advertenties	„ 49.25
Storting aan het Hoofdbestuur	„ 129.—
Bijdrage aan het Hoofdbestuur	„ 10.—
Abonnement Lichtbeelden Vereeniging	„ 12.—
Bijdrage Noodlijdenden Curaçao	„ 50.—
Onkosten Secretaris, schrijfwerk, porti, enz.	„ 14.—
Onkosten Penningmeester	„ 3.53
Onkosten inning contributies	„ 9.65
Onkosten diversen	„ 3.55
	<u>f 478.23</u>
Voordeelig saldo onder Ult. December 1915	„ 499.03½
	<u>f 977.26½</u>

Amsterdam, 3 April 1916.

C DEN HAMER, Penningmeester.

Van de Afdeling Apeldoorn:

LEZING (met lichtbeelden) van den Heer Dr G. J. NIEUWENHUIS te 's Gravenhage, op *Woensdag den 19 April a.s.*, ten 8 ure n.m. in de *Bovenzaal* van de *Openbare Leeszaal over Javaansche Kunst*.

Kosteloos toegankelijk: 1o. voor leden met twee huisgenooten op vertoon van hun lidmaatschapskaart en 2o. voor Hoofden van scholen op vertoon van de bij den Voorzitter der afdeling (Daendelsweg 5) vóór 16 April a.s. aan te vragen bewijzen van toegang.

Verder toegankelijk voor niet-leden tegen betaling van f 0.50 per persoon.

HET BESTUUR.

Van de Afdeling Haarlem:

Jaarverslag 1915.

Het derde jaar van het bestaan onzer afdeling was niet ongunstig. Vingen wij het derde vereenigingsjaar met 78 leden aan, bij het sluiten van dat jaar boekten wij 112 leden, eene vermeerdering dus van 34 leden.

In het bestuur van onze afdeling kwam verandering door het wegens ziekte bedanken van den Heer Dr. Dekker.

Het aftreden van Dr. Dekker wordt door ons allen zeer betreurd. Dr. Dekker heeft onze afdeling mede helpen oprichten en toonde steeds de grootste belangstelling in ons propagandawerk voor onze Koloniën. Wij hopen hartelijk, dat hij spoedig geheel hersteld zal zijn.

In de plaats van Dr. Dekker werd gekozen de Heer B. M. A. Carp.

Evenals de vorige jaren, organiseerde ons bestuur eenige voordrachtsavonden voor leden en genoodigden.

De Heer W. J. Giel uit 's-Gravenhage had tot onderwerp: „De verschillende rassen en volken in den O.-I. Archipel”.

De Heer J. Sibinga Mulder uit Bussum hield een voordracht over het onderwerp: „De Rijst- en Suikercultuur in onze Koloniën”. Deze voordracht werd door films geïllustreerd, welke welwillend door de Vereeniging „Koloniale Instituut” werden afgestaan.

Prof. Dr. A. Pullé uit Utrecht sprak over „Rubber en Caoutchouc”; door verschillende proefnemingen werd deze voordracht toegelicht.

Alle sprekers hadden veel belangstelling voor hunne interessante voordrachten.

Door verschillende personen werden inlichtingen gevraagd omtrent betrekkingen in Indië; de aanvragers werden met het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau in verbinding gesteld.

Een woord van dank aan de Haarlemsche Pers voor haar krachtige medewerking moge hier niet ontbreken.

Ik wensch te besluiten met het uitspreken van den hartgrondigen wensch, dat het onze Regeering gegeven

moge zijn onze neutraliteit te kunnen blijven handhaven, zoodat ons Vaderland en zijne prachtige Koloniën niet betrokken zullen worden in den verschrikkelijken strijd, welken de wereld thans moet aanschouwen.

V. F. WAGENAAR REISIGER.

Kasverantwoording over 1915.

INKOMSTEN.

Ontvangen contributiën . . . . . f 211.—

UITGAVEN.

Nadeelig saldo 1914	f 11.43
Honorarium lezingen	„ 60.—
Zaalhuur	„ 39.—
Projektieelicht	„ 25.—
Zaalwachter	„ 3.—
Advertenties	„ 2.20
Drukkosten	„ 53.09
Diversen	„ 12.87½
Kosten van innen van contributie	„ 7.47½
Totaal	<u>f 214.07</u>

Meer uitgegeven dan ontvangen f 3.07.

Haarlem, Maart 1916.

De Penningmeester,

D. J. A. VRIJDAG.

Gezien en accoord bevonden:

(w.g.) H. BRONGERSMA. — TH. BRONDGEEST.

Van de Afdeling Leiden:

Verslag van het verrichte, gedurende 1 Januari 1915 tot 1 Januari 1916.

Kon in het vorige verslag melding worden gemaakt van het feit, dat onze Afdeling tekenen van leven bleef geven, aangenaam is het ons te kunnen mededeelen, dat zij ook in het afgelopen jaar niet zonder succes werkzaam was.

Vooreerst kan dan worden vermeld de te zamen met de Studenten-Afdeling georganiseerde lezing van den Heer J. Sibinga Mulder. Als onderwerp diervoor 2 December j.l. in de Thalia-Bioscoop gehouden voordracht was gekozen: „De Rijst- en Suikercultuur op Java”, terwijl een en ander werd toegelicht door vele fraaie cinematografische opnamen van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Dat de spreker veel succes had, bleek uit het applaus van het vrij talrijke en voor een deel uit genoodigden bestaande gehoor. Bovendien meldden zich een drietal der aanwezigen als nieuwe leden onzer afdeling aan, zoodat alleszins met voldoening op dien avond kan worden teruggezien.

Voorts werd naar aanleiding van een schrijven van het Dagelijksch Bestuur onzer Vereeniging d.d. 12 Febr. 1915, besloten als een bijdrage ter bestrijding van den nood in de Kolonie Curaçao uit onze kas een som van f 10 af te staan.

In de samenstelling van ons Bestuur kwam geen verandering. Wat het ledenaantal betreft, viel daarin gedurende het jaar, waarover het laatste verslag loopt, een kleine achteruitgang te bespeuren en bedroeg dat toen 47. Sedert is, niettegenstaande enkelen bedanken, dat aantal door toetreding van nieuwe leden wederom gestegen tot 51.

De financieele toestand blijft gunstig, een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht. Leiden, Febr. 1916.

De Secretaris,

E. RIJKE.

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

Hebt Gij onze BESCHUIT al geproefd? Ook de Zoute BOLLETJES, STENGELS KRAKELINGEN, enz.?

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

VRAAGT WONINGGIDS
van het Bouw- en Woningbureau
FIRMA SCHIPPERS,
S-GRAVENHAGE STATIONSWEG 26.
Gratis inlichtingen worden verstrekt van
alle te huur en te koop zijnde perceelen.

Blousenmagazijn LA FAYETTE
25 Papestraat - Den Haag
Tel. H. 8966.
BLOUSES - PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN in frotté en linnen.
Indische Uitrustingen.

J. C. P. HOOGEVEEN,
Hofleverancier
van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder.
Wijnen, Comestibles, Thee.
UITSLUITEND 1ste KLAS KRUIDENIERS EN
INDISCHE WAREN.
Fred. Hendriklaan 141. Telefoon S. 429.
OPGERICHT 1811.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD
Nederlandsch Conservenboek
VOLLEDIGE HANDLEIDING
VOOR
H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,
ALSMEDE VOOR
Particulier gebruik
DOOR
LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid . . . . . f 2.40
gebonden . . . . . - 2.90

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
KINDERARTIKELN
ZOMER { SCHOOLJURKEN
HOEDEN
KOUSN
MANTELS

TANDHEELKUNDIGE INRICHTING, Nieuwstraat 10.
E. J. OFFERHAUS, Dentist.
KUNSTTANDEN. GEBITTEN.
Spreekuur alle werkdagen 9-12-1¹/₂-4. DEN HAAG, Telefoon 7352.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraichissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel
Waldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag
Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.
Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia
Engros-Detail. Import-Export.
Gratis Verpakking voor Indië.

J. B. HEIJDEMAN,
CONFISEUR. - PATISSIER.
Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
Speciaal adres
Zoute Krakelingen.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELN.

*Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken
prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.*

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

„DE OUDE VETTE HEN”
Anno 1680.
DRIEHOEKJES. TEL. HAAG 2480 en 2500.
Holleveranciers.
Specialiteit: KRENTENBROOD.
TURFJES.
VERZENDING EXPORT.

STENDERT BRUIN
Valeriusstraat en Lubeckstraat
TELEF. 6359.
MANUFACTUREN, LINGERIEËN,
MODE ARTIKELN.
CONFECTIE. CORSETTEN.